

THEMA DANICUM

Nr. 29

Januar 1983

Nr. 5 Vol. 4

REDAKTION:

Faglig redaktør:
(Original-opgaver)
Løsningsredaktør:
(Løsningsfrist 5/3)

Teknisk redaktør:
(Bladforsendelse)

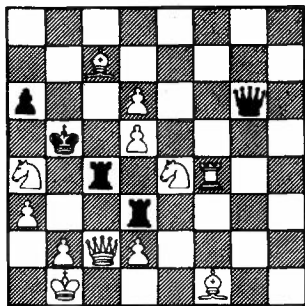
ISSN 0105-0117

JAN MORTENSEN, Hovmarken 24, Fløng
DK-2640 Hedehusene, Danmark, Tlf. (02) 16 46 63.
WILLY ENGGREN, Vigerslev Allé 28, 2. sal tv.
DK-2500 Valby, Danmark, Tlf. (01) 16 18 46
Postgiro 6 40 38 67 . 1983: 100,00 kr.
LEIF C. SCHMIDT, Rådmand Billesvej 25,
DK-2610 Rødovre, Danmark, Tlf. (02) 91 26 25

Den forvandlede løber på brættet ved Jan Mortensen

2128 er en af mine ældste opgaver og den første, jeg publicerede i ARBEJDER-SKAK. Ideen er, at sort slår en hvid brik med to sorte brikker, og hvid sætter mat ved at slå igen med to hvide brikker skiftevis: 1 Dc3 (tr 2 Da5#) Tc4xc3 2 Se4xc3# (ikke Sa4xc3, da sort har antiblokeret feltet c4); 1 - Td3xc3 2 Sa4xc3# (ikke Se4xc3, da denne springer er blevet bundet). Opgaven fik en pæn kritik af den altid venlige engelske forfatter E. Boswell, men redaktøren J.P. Toft skrev: "Det er en svaghed, at Lc7 er en forvandet bonde". Dette havde jeg til min ærgrelse overset. Bb2 og Bd2 forhindrer, at Lc1 nogen- sinde kan være sluppet ud, og der er derfor ingen anden forklaring på Lc7, end at den er opstået ved forvandling.

2128. Jan Mortensen
3890 Arbejder-Skak
februar 1955

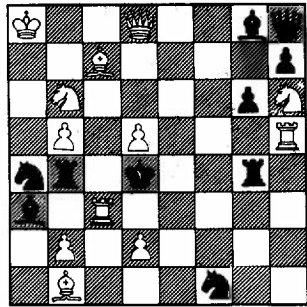

2#

12+5

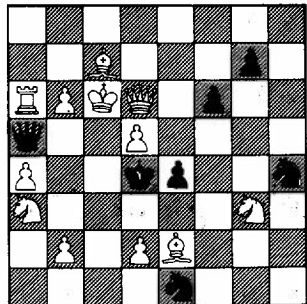
Jeg var nu ellers kommet i godt selskab, for i tidernes løb er mange berømte forfattere faldet i på samme måde - og selvfølgelig også mange mindre kendte forfattere. Denne artikel bringer et udvalg af sådanne opgaver, og det er jo en underlig måde at udvælge opgaver på, men jeg får da lejlighed til at komme med nogle løse betragtninger om forskellige opgaver.

2129. H.H.Davis
2 PR Bristol Mercury
6. nov. 1886

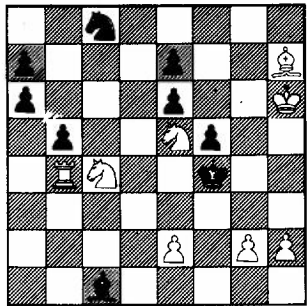
2# 12+10

2130. P.G.L.Fothergill
3 PR Schoolmaster 1895

2# 12+7

2131. Emile Pradignat
Pretis ABC des Échecs
1895

2# 8+9

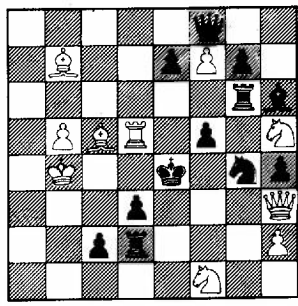
2129 er den ældste præmietager med forvandlet løber. Henry Hosey Davis var en af datidens fremtrædende forfattere, der vandt mange turneringsudmærkelser. 2129 er dog en opgave i en helt forældet stil, hovedvægten er lagt på vari-antrigdom og det tematiske indhold er hurtigt at overskue: en enkelt variant med blokade: 1 Df8 Te4 2 Td3#. Opgaven viser trækvang; dette er også typisk for tiden: 99% af opgaverne var med trækvang og kun 1% med trussel. I nutiden er forholdet lige omvendt.

Forfatteren til 2130 var også velkendt i sin tid, dog bedst under forbogstaverne P.G.L.F. Kun en halv snes år yngre end 2129 viser denne opgave et tematisk indhold: 6 skakker med sort dronning og fortsat forsvar med Se1: 1 Lf1 Se1-2 Sc2#; 1 - Sd3 2 Se2#. Også her er der trækvang, men i den særlige form, der var populært på dette tidspunkt; incomplete block: I diagramstillingen er der et hvidt svartræk parat på alle sorte træk undtaget et (her 1 - Sd3), og førstetrækkets formål er at skaffe et svartræk på dette sorte modtræk.

Som titelopgave på 2. udgaven af J.Pretis "ABC DES ÉCHECS" ses 2131. Et sort kongebatteri giver to afdækkerskakker, der besvares med dobbeltskakker med et hvidt springerbatteri. Samme skema ser man i mange andre opgaver, men 2131 synes at være den ældste. Pradignat var ret produktiv og har publiceret ca. 1500 opgaver.

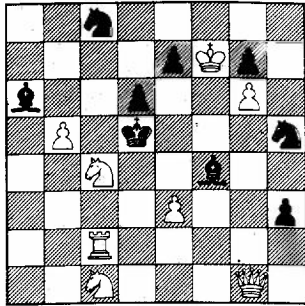
Produktiv kan man derimod ikke kalde forfatteren til 2132. Denne opgave er den eneste, jeg har kunnet finde i Tofts store samling. Er han den eneste forfatter, der har opnået at alle hans opgaver indeholder en forvandlet løber? Opgaverne er tidstypisk med hovedindholdet bestående af selvspærringer og blokader. 1 Lf2 tr 2 Dg2#: 1 - e6 2 Tc5#; 1 - e5 2 Td6#; 1 - Se5 2 Td4#; 1 - Se3 2 Sxd2#; 1 - Sg- 2 Dxf5#.

2132. J.P.Hoogeveen
RO Chess Amateur 1912

2# 10+12

2133. L.Noack
HO Münchener Neuste
Nachrichten, 1. TT 1889

3# 8+9

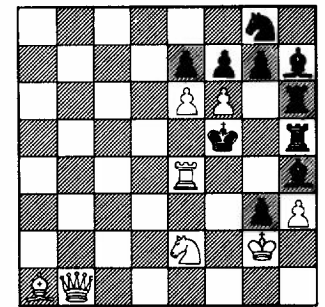
Om de forudgående opgaver og mange af de efterfølgende ved jeg ikke, hvornår den forvandlede løber er blevet afsløret. I mange tilfælde har jeg selv opdaget den, men det forhindrer jo ikke, at andre har set det tidligere. Om 2133 kan vi derimod læse i Gehlerts "UBER DAS WESEN DES SCHACHPROBLEMS", 1903, at hverken forfatteren, turneringsdommerne, der var det berømte forfatterpar Kohtz og Kockerkorn, redaktøren Bayersdorfer, eller løserne havde opdaget noget som helst. Først en tilfældig skakspalteredaktør, der aftrykte opgaven, opdagede "ukorrektheden". Helt korrekt er det dog nok ikke, for i Kohtz og Kockelkorns bog om Bayersdorfer, 1902, anføres, at Bayersdorfer havde noteret "umulig stilling" ved opgaven. I Derrle: "ECHO", 1927, er der derimod intet nævnt. Opgaven indeholder ekki, det vil sige gentagelse af et matbillede, i varianterne 1 Dg4 Kc5 2 Sd3+ Kxb5 3 Dd7#. 1 - Ke4 2 Sd2+ Kxe3 3 Dg1# (1 - Lb7, e5, h2 2 Sd2; 1 - Le5 2 Sb6+; 1 - Lxb5 2 Df3+; 1 - Sh- 2 Sb6+; 1 - Sc- 2 Df5+).

Giorgio Guidelli var en af de mest begavede totræksforfattere, verden har kendt. Han fødtes 14. marts 1897 i Serravalle d'Asti, Piemont, Italien og døde 8. januar 1924, kun 26 år gammel. Den ældste opgave synes at være publiceret januar 1913, altså mens han endnu kun var 15 år. Han komponerede næsten udelukkende totrækkere og fik mange præmier på dette område, ikke mindst i Good Companion skakklubben, hvor han var en af de mest fremtrædende medlemmer. I samlingen "THE GOOD COMPANION TWO-MOVER", (Whites røde juleserie 1922) er han repræsenteret med 70 opgaver, bl.a. 2134, der i bogen er medtaget i indledningsafsnittet som et eksempel på opgaver med forvandlet brik i udgangsstillingen. 1 Dd3 trækvang, og 8 sorte brikker fremkalder ialt 10 blokader, dog kun med 4 forskellige mattræk. Blokader på e6, f6, g6, g5 besvares med hhv. 2 Tf4++, Te5++, Dd5 og Te3#.

Den amerikanske forfatter Kenneth S.Howard har skrevet adskillige problemskakkobøger. I ingen af disse er 2135 dog medtaget. 2135 viser Dalton-temaet, der er opkaldt efter en næsten ukendt forfatter. Temaet kræver, at en hvid brik frigør en sort brik i nøglen (1 Le7 tr 2 Lc5#). Den sorte brik viser sin utaknemmelighed ved at binde den hvide brik, der truer mat: 1 - Sd3 2 c3#; 1 - Sf3 2 Td3#; 1 - Sc4 2 Sc6#; 1 - Sd7, c6 2 Td5#. Den sidste variant viser frigørelse af hvidt tårn.

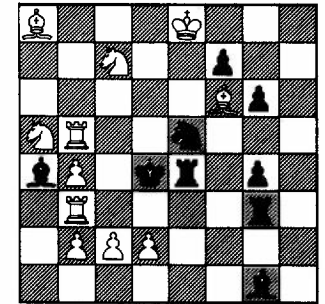
2136 stammer fra en match mellem to arbejderskakklubber i Dresden og Hamburg. Forfatteren har kun publiceret ganske få opgaver. Indholdet i 2136 er beskedent med hovedvægten lagt på de to varianter, hvor det tredobbelt angrebne springerbatteri kommer i funktion: 1 Sd3 (tr 2 Se5#) Lf6 2 Sg5#; 1 - Lg3 2 Sf6#. Sidste variant er en Goethart.

2134. G.Guidelli
456, Good Companion
marts 1915

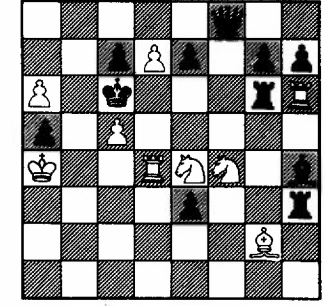
2# 8+10

2135. K.S.Howard
RO Brisbane Courier 1926

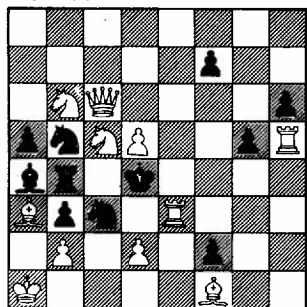
2# 11+9

2136. Fritz Wolf
1 PL Dresden-Dilaram
1930

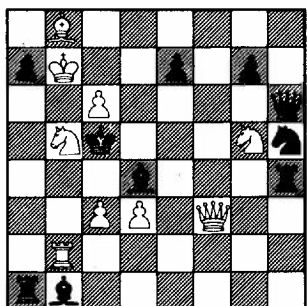
2# 9+11

2137. Robert Burger
5 PR Chr.Sci.Monitor
1951-53

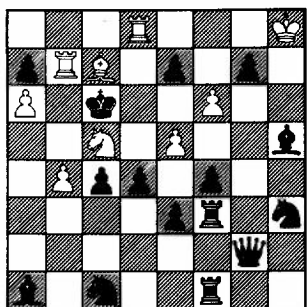
2# 11+11

2138. Lev Loschinskij
1 PR Konkurs Vsesojuz-
nogo Sportkomiteta 1948

2# 9+10

2139. Lev Loschinskij
HO Die Tat 1964

3# 9+15

Den religiøse bevægelse Christian Science udgiver et dagblad, Christian Science Monitor, der er velanskrevet, og det gælder også dens skakspalte (hvis denne stadig eksisterer). Der findes endog et tema, der er opkaldt efter avisen: Monitor-temaet. 2137 viser dog ikke dette tema. Der er trækpligt til stede; i skinspillet besvares 1 - Tc4 med 2 Df6# og 1 - g4 med 2 Td3#. I løsningen (1 Sb6-d7) ombyttes svartrækkene. Dette kaldes reciprok (= omvendt) matveksel, og dette kræver en kompliceret konstruktion. Det spændende ved opgaver med denne idé er at studere den mekanisme, der gør, at de to svartræk ombyttes.

Russeren Lev Loschinskij er en af de mest fremgangsrige forfattere, der har levet (1913-76). Specielt hans teknik er unik, og det er karakteristisk, at mange af hans opgaver er samarbejdsopgaver med andre forfattere. Når disses teknik ikke slog til, henvendte de sig til Loschinskij som så fik brikkerne sat på plads! Niemeijer har udgivet en bog: "TWEET ZIELEN - TWEET GEDACHTEN". Med 100 opgaver af Loschinskij og 100 af den ligeledes berømte hollandske forfatter Jan Hartong. Han skriver heri, at han har publiceret ca. 250 opgaver, hvoraf ca. 160 har vundet turneringsudmærkelse og af disse har 60 opnået første præmie! Dette var i 1959 og siden kom der mange til. I den russiske Loschinskijbog fra 1980 er der henimod 500 af hans opgaver, næsten alle turneringsplaceringer, og de, der ikke har opnået placering er ikke dårligere end de andre. Teknikken til trods er der dog også opgaver med forvandlede løbere med. Eller er det måske omvendt: at temaet har været så svært at mestre, at Loschinskij har måttet finde sig i at anvende en forvandlet løber.

I 2138 er der forspil: 1 - La2 2 Lxa7#; 1 - Sf4 2 cxd4#; 1 - Sf6 2 Se6#; 1 - e6 2 Ld6#. 4 sorte selvspærringer, der alle ændres til nye matter i løsningen. 1 Sc7 (giver flugtfelt!) La2 2 Sa6#; 1 - Sf4 2 Se4#; 1 - Sf6 2 Sce6#; 1 - e6 2 Df8#.

2139 har logisk indhold. 1 Se6? (2 b5#) forhindres af 1 - Db2! og 1 fxe7? (2 Td6#) ved Dg6! Løsningen er 1 La5 (2 Tc7+ Kb5 3 Tb8#). Sort parerer ved at åbne for Dg2 ved træk med Tf3. 1 - Tf3? spærrer samtidigt for dronningen (valve), hvorved den for sort gavnlige parade mod 1 Se6? (1 - Db2!) erstattes med en skadelig parade med tårnet 1 - Tf3? 2 Se6 Tb2 3 Sxd4# (spærring for La1). Og tilsvarende 1 - Tg3 2 fxe7 Tg6 3 e8D# (spærring for Lh5). Læsere, der er velbevandrede i problemterminologien vil vide, at dette er en dubleret Brunner-Dresdner.

Et gennemsyn af Alexandres store samling af skakopgaver (omkring 2000) fra 1846 bragte adskillige forvandlede løbere for dagen. Den ældste af disse var 2140, og det er formentlig den

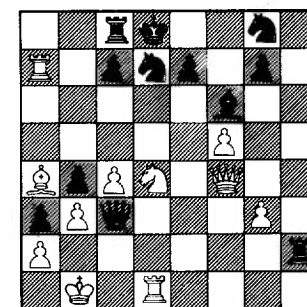
ældste opgave af denne art i det hele taget. Den er næsten 250 år gammel. Stamma er ellers bedst kendt for sine studier. 2140 bærer umiskendelig præg af en partistilling, men kun ved første øjekast, for Lf6 rører med al tydelighed, at det er en konstrueret stilling. Løberforvandlinger i partier er sjældne, og forekommer i hvert fald aldrig så komplekse og åbne stillinger som 2140. Løsningen er under alle omstændigheder som en kombination fra et parti: 1 Dxc7+ Txc7 2 Ta8+ Te8 3 Se6+ Ke8 4 Txc8+ Kf7 5 Tf8+ Sxf8 6 Sd8#. Også i Max Lange: "HANDBUCH DER SCHACHAUFGABEN", 1862 er 2140 med. Han har her et afsnit om opgaver med illegal stilling, og det er nok den første omtale af retrogradanalyse, selv om dette udtrykker af langt senere dato. I anden udgave af Stamma's bog (1745) er Bg7 fjernet og stillingen er herved blevet legal. Lf6 er nu ikke længere en forvandlet bonde.

Den forvandlede løber optræder naturligvis ikke kun i direkte opgaver. 2141 er et eksempel på en selvmat. Det er let at se, at Tg1 skal gøre mat og at hD skal skaffes af vejen. Derfor 1 Dh1 med tre varianter: 1 Dh1 Txf2 2 Sg3+ Txf3 3 Dh3+ Txf3#. 1 - Tf1 2 Tf4+ Txf4+ 3 g4+ Txf4#; 1 - T- 2 Td4-d5+ Ke4 3 g4+ Txf4#. Opgaven findes bl.a. i A.C. Whites 2-bindsværk: "LES MILLE ET UNS MATS INVERSES" (= 1001 selvmatter) fra 1907, med derimod ikke i samlingen af Humes egne opgaver: "CHANGING FASHIONS" også i White-serien (1925). Hume var bestyrer af A.C. Whites kæmpeproblemsamling. Ved hans uventede død i januar 1936 overgik samlingen til C.S. Kipping, der ikke var i stand til at føre den videre. Den blev opdelt og spredt på mange hænder, og størstedelen af samlingen må anses for at være gået tabt.

Der er dog også andre former for at en løber kan bevises at være forvandlet end den, der ses i de forudgående opgaver. I 2142 er La1 en forvandlet bonde på grund af Bb2. Opgaver af denne type er sjældnere, måske fordi det er så meget lettere at se, at løberen er forvandlet, måske fordi det virker mere uæstetisk, at løberer er indespærret på denne måde. 1 b4 d2 2 Dg2. 1 - Kc3 2 Df4.

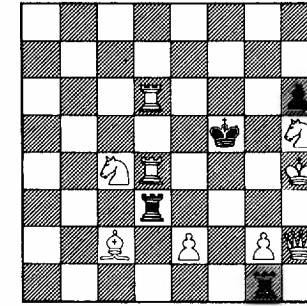
2143 viser en forvandlet løber med kun fire brikker. Og først når man undersøger, hvordan stillingen er fremkommet, opdager man, at Lb8 er forvandlet. For hvordan skal den ellers have kunnet give skak, når sort konge før sit sidste træk stod på a7? 1 La7 Kxa7 2 c8T Ka6

2140. Philip Stamma
Essai sur le jeu des
échecs 1737

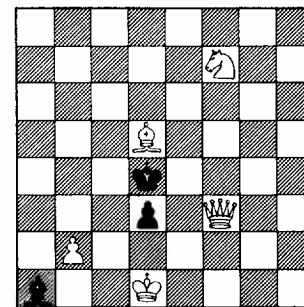
6# 11+12

2141. George Hume
Tri Weekly Gleaner 1891

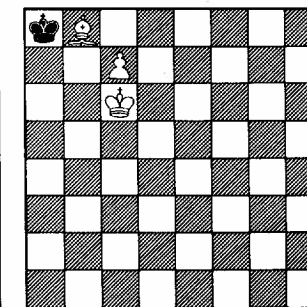
S3# 9+4

2142. Henry W. Barry
222 Checkmate jan. 1903

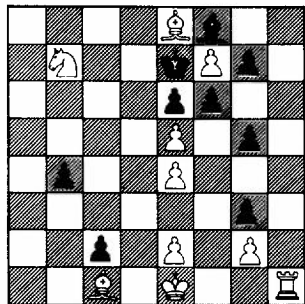
3# 5+3

2143. Arthur F. Mackenzie
Jamaica Gleaner 1891

2# 3+1

2144. Otto Nerong
Basler Nachrichten
maj 1966

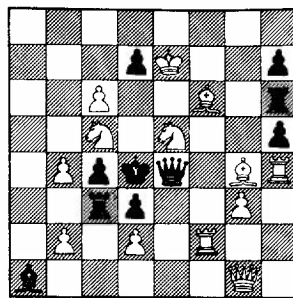

3# 10+9

3 Ta8. En nydelig lille ting med løberoffer og minorforvandling til tårn. Opgaven indeholder altså to forvandlinger, en før og en efter udgangsstillingen!

En særegen form for rekord har den tyske forfatter Otto Nerong sat. Jeg har fundet ikke færre end fem opgaver af ham med forvandet løber. Jeg skal forskåne læserne for alle disse og nøjes med et enkelt eksempel. 2144 løses ved 1 o-o g4 2 Kh1 og sort

2145. Harald Eliassen
7670, Nationaltidende
25. oktober 1936

2# 13+10

er i trækvang 3 La3/Lxg5/exf6. Ikke 1 Tf1 g4 og nu er det hvid, der er i trækvang.

En anden form for rekord ses i 2145. Her er det lykkedes forfatteren at anbringe to forvandlede løbere på brættet: en sort på a1 og en hvid og f6. Løsningen er 1 Dg2 med varianter af sort dronning, der frigør Se5 (1 - Dd5 2 Sf3#); 1 - Dh1 m.fl. 2 Sg6#) eller åbner batterilinjien h4-d4 (1 - De1 2 Le2# kritisk; 1 - Dxe5 2 Le6 direkte selvbinding, direkte skak).

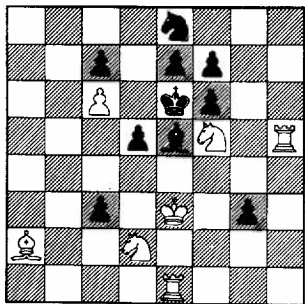
Kompositionsøvelse nr. 38 ved Jan Mortensen

Temaeksemplet 1957 var desværre hul i hovedet (Sa-c7# kan følge efter alle sorte træk), og det er måske grunden til, at kun fem forfattere indsendte opgaver (+ en, der havde misforstået temaet). Og hvor bliver de danske forfattere af?

Noget tidligere eksempel på ideen er mig ikke bekendt, hvorfor vi må nøjes med at bringe de fem originalopgaver denne gang. Men læs artiklen om "Larsen-task" på side 115.

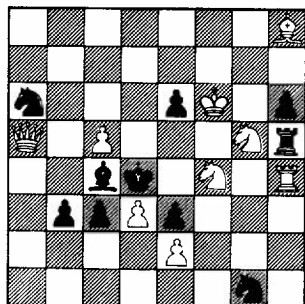
I 2146 (1 Sb3 tr 2 Sc5) er de tre temavarianter 1 - Ld4+ 2 Kxd4#; 1 - Ld6 2 Sfd4#; 1 - d4+ 2 Sbd4#. Det maskerede kongebatteri optræder også i bivarianten 1 - Lf4+ 2 Kxf4#, og der er mat- og paradeveksel i forførelsen 1 Se4? (Lf4+!) Ld4+ 2 Sfd4#.

2146. B.E. de Haas
Original Driebergen (NL)

2# 7+10

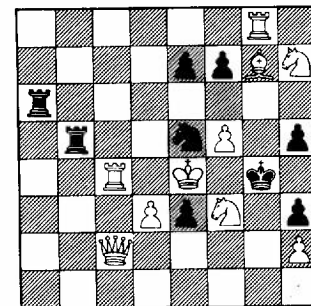
2147. John Svedberg
Original Iggesund (S)

2# 9+10

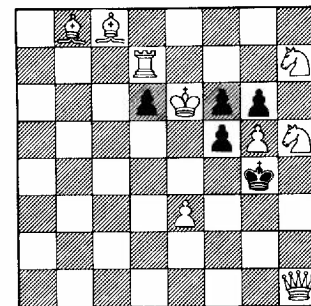
I 2147 (1 Dc5 tr 2 Dxe4#) er der bragt enhed over spillet ved at en og samme brik (Lc4) fremkalder de tre temavarianter. 1 - Lxb5/Lxd3 2 Sgxe6/Kxe6#. Sorts fratagelse af en hvid dækning betinger, hvilket mattræk, der skal vælges. 1 - Ld5 2 Sfxe6#.

2148. Zdeněk Mašek
Original Berouin (CS)

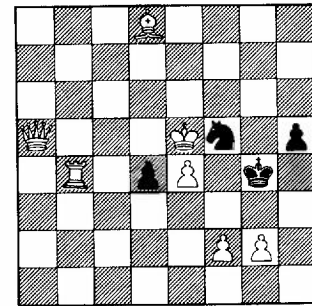
2# 10+9

2149. Valentin Lider
Original Moskva (SU)

2# 9+5

2150. Filip Petersen
Original København (DK)

2# 7+4

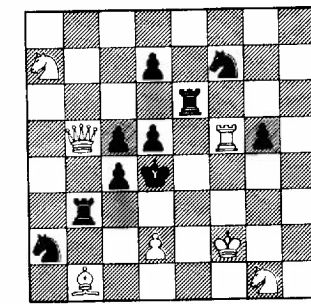
2148 løses ved 1 Dd1 (2 Dg1#). Interessant er varianten 1 - Ta1, a2 2 Lxe5#, der giver en ny motivering for temavarianten. 1 - Tb2, b1 2 Kxe5#. Den sidste variant viser - som i 2146-2147 en blokade besvaret med en dobbelttskak: 1 - h4 2 Sxe5#. Bivariant: 1 - Sxf3 2 Lf6#.

Som den eneste opgave viser 2149 fire temavarianter. 1 Tg7 (trækvang) f4 2 Kxf6#; 1 - gxh5 2 gxf6#; 1 - fyg5 2 S7-f6#; 1 - d5 2 S5xf6#.

Efter at artiklen var afsluttet indkom 2150, der er den mest økonomiske af alle opgaverne. Ligesom Liders opgave er der trækvang (1 Kf6). Den opererer med et maskeret batteri: 1 - d3 2 cxf5# og med et indirekte kongebatteri: 1 - Kh4 2 Kxf5#. To varianter 1 - Kf4 og 1 - h4 besvares begge med 2 Dxf5#. Da disse er forskellige af karakter, kan man med en vis ret tale om fire temavarianter, eller i hvert fald 3!

Kompositionsøvelse nr. 40 ved Jan Mortensen

2151. M. Franken
Tijdschr. N.S.B. okt. 1934

2# 7+10

Opgaver inden
1. april

I en 2# fremkalder 2 sorte springere hver 2 varianter. Alle 4 varianter besvares med mat med 2 hvide springere.

2152 er temaeksempel.

1 Dxd7 (? Dxd5#)

1 - Sb4 2 Sb5#;

1 - Sd6 2 Sc6#;

1 - Sc3 2 Sf3#;

1 - Se5 2 Sf2#.

Her er alle 4 varianter selvspærringer, men kan f.eks. også være blokader eller frigørelser, (en eller flere).

SELV MAT

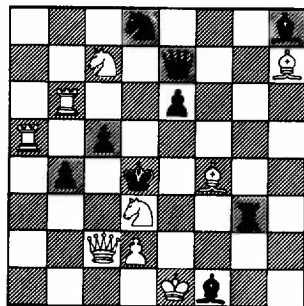
TEMAER OG KUNSTLOVE

ved Lars Larsen

Overskriften lyder som titlen på en bog. Det er den faktisk også - en hårdt tiltrængt bog. Den er bare ikke skrevet endnu. Problemerkere har det vel på samme måde som malere, musikere: de tænker i brikker, farver, noder etc., ikke i ord. Men præcise forklaringer kommer vi ikke udenom, bl.a. når misforståelser skal udryddes.

Om faser kunne der skrives lange artikler. Det bedst kendte eksempel på fase er *skinspil*, dvs. et tilsyneladende spil, som kan påvises, før løsningen findes. Dette narrespil ændres eller forsvinder, når/hvis nøglen konfronterer os med en ny fase: det reelle spil (jfr. betegnelserne skindød, virkelig død; skinsyg, syg). Under forudsætning af, at de aktuelle varianter ændres, kan en forførelse lukke op for en tredje fase, hvor løseren ledes på afveje i mindst to "falske varianter". Man vil erindre dette udtryk fra THEMA DANICUM okt. 1981, hvor nr. 1706 viser to faser - hver med otte trusler! - og nr. 1708 tre faser. Den trefasede totrækker - med urette kaldet en *Zagoreuko*

2152. N.G.G. van Dijk
V. 3 PR L'echia Belge
1977-78

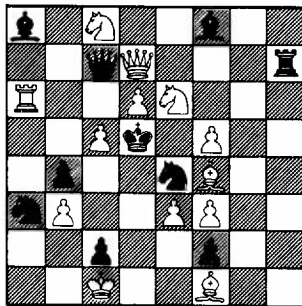
2#

9+9

- demonstrerede jeg i THEMA DANICUM okt. 1979. Den biløselige nr. 1008 har forfatteren korrigeret i nr. 2152. Løsningen er uændret en *Grimshaw* i tre faser: 1 Sxb4? Tg6! 1 Sxc5? Lb5! og 1 Se5! Hver fase viser nye matter, når sort spiller 1 - T(L)d3. Er forførelsen 1 Sc1? (Td3!) en fjerde fase? *NEJ!* 1 - Ld3 2 Scb3# er en gentagelse, og 1 - Lg2 2 Se2# har ikke noget med opgavens idé at gøre.

Også *paradeveksling* er forholdsvis nyt. Her er det *paraderne*, der ændres, medens *matterne* bibeholdes. Temaet kræver mindst to faser og har sjældent flere. Jeg har beskrevet det grundigt, bl.a. ved nr. 1498 i jan. 1981 og ved nr. 1520, april 1981. Paradeveksling i tre varianter ses i nr. 2153, som er delvis forgænger til nr. 1452, THEMA DANICUM januar 1981.

2153. Lars Larsen
Magasinet januar 1952

2#

13+10

Ved hjælp af de to faser skal vi i nr. 2153 med forskellige, helst strategisk beslægtede træk, paraderne, fremkalde temamatterne Sb6, e4 og Sxc7. I skinspillet fremkaldes 2 Sb6# ved 1 - Dxd6, men ikke ved Dxc5; 2 e4# fremkaldes ved 1 - Sxd6, men ikke ved Sxc5; 2 Sxc7 kommer efter 1 - Sxc5, ikke efter Lg7. I løsningen 1 Db5! (2 Dd3#) må du erstatte de parader, som anvendtes i skinspillet, med dem, som ikke duede; "ikke" bliver til "netop": 2 Sb6# kommer nu netop efter 1 - Dxc5, ikke efter Dxd6; 2 e4# opstår netop efter 1 - Sxc5

(ikke Sxd6), og 2 Sxc7# fremkaldes netop efter 1 - Lg7. Et par tilføjelser: opgavens skinspil 1 - Lg7 2 Se7# ligger uden for temaet. Sorts parade 1 - Db6, som i begge faser bevirker 2 Sxb6#, er absolut en svaghed.

Den her viste ombytning af de duelige og uduelige tematiske parader er *sjælen* i ægte paradeveksling. At man kan ignorere denne "sjæl", med et billigt resultat til følge, har THEMA DANICUM forklaret i april 1979 side 119 i omtalen af nr. 81V: "*Paradevekslingen* er af den type, hvor det egentlig kun er truslen, der veksler". Således forholder det sig også med paradevekslingen i nr. 1725, THEMA DANICUM okt. 1981. Det er truslen 2 Td5#/Td7# der bestemmer, om sort Løber går til c4/e4 eller til b5/d5 med samme springermatter til følge. 1 Tc7? og 1 Te7! med helt identisk spil kan kun være én fase. Hvorledes kan man få mere end to faser ud af dette? Jeg finder ingen berettigelse i at tale om skinspil og temaveksling i denne opgave (Per Grevlund i april 1982, side 39).

Nr. 1810, THEMA DANICUM januar 1982, kan ikke indeholde "Blokade-Ruchlis", med mindre to forskellige sorte brikker blokerer på g6/h5. Opgaven har en identisk forgænger af G. Paros, Arbejder-Skaks jubilæumsnr. 1951.

Af løsernes kommentarer til nr. 1821 (THEMA DANICUM juli 1982 side 63) var jeg mest glad for Bjarne Blikengs. For få år siden skrev POSTSJAKK blandt ti hovedregler for konstruktion af skakopgaver: "*Undgå enhver dual!*" Hvis dette krav sammen med modviljen mod dobbeltrussel skal efterleves strengt, må man smile i tusindvis af præmierede og beundrede opgaver på lossepladsen, f.eks. den førnævnte nr. 1706! Kort dobbeltrussel som i nr. 1821 er langt fra smukt, men fuldt legalt. Jeg kunne godt lide at vide, hvilke "grove ukorrektheder" Ernst Mortensen har fundet. Vi kan vist blive enige om, at en fejl som en biløsning eller en ødelæggende dual ville være meddelt sammen med løsningen. Er det mere interessant at studere

"dualen" efter 1 - Td5 end de to modelmatter? Det mest "ukorrekte" er i dette tilfælde, at bladet glemmer at anføre varianternes fulde længde. Det bør man altid gøre ved modelmatter.

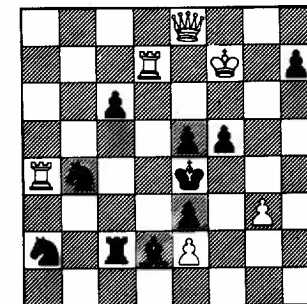
Mere om dobbeltrusser og andre her berørte emner følger i min fortsættelse af denne "bog". Det ville glæde mig, om danske forfattere, f.eks. de tre, som jeg har nævnt, vil støtte mig med bidrag.

HJERNEVRIDEREN

ved Jan Mortensen

LØSNING SIDE 114

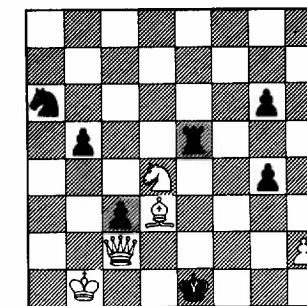
2154. R. Weinheimer
Der Strom 1934

3#

6+10

2155. Gerald Sladek
1 PR Schach-Echo
april 1967

4#

5+7

Litteratur- anmeldelser

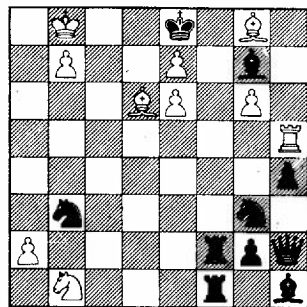
ved Jan Mortensen

N.Zuravlev et.al.: "LATVIJAS SAHISTU JAUNRADE", 156 sider, indb. 4 lpp. Avots, Riga 1980.

En bog om lettisk skak i almindelighed. De sidste 17 sider omhandler lettiske sportsmestre i problemskak. 73 diagrammerede opgaver, alle af nyere dato.

Imants Dulbergs (født 6. feb. 1936) står for dette afsnit. 2156 er en af hans opgaver fra bogen.

2156. I. Dulbergs
1 PR Sahmati 1972

9# 10+10

Den viser dubleret perihenledning med skakprovokation.

Tf1, Tf2 dækker matten på f7: 1 Lf7+ Txf7 2 gxf7+ Tf1xf7! Betydningen af Sb1 og Th5 ses ikke umiddelbart. Nærliggende er det at trække hK for at true b8D. 1 Ka8? forhindres af g1D! med binding af bonden. Derimod ikke af 1 - Txa2+ 2 Sa3 Txa3 3 Kb8 og Lf7+ kan ikke længere forhindres. 1 Ka7? Ld4+! Dersom hvid kunne lokke Tf2 til f3, ville Ka8 kunne gennemføres, fordi linien h1-a8 nu er spærret. Det er imidlertid ikke muligt at fremtvinge Tf2-f3. I stedet bringer vi Tf1 til f3, og det sker på følgende måde: 1 Kc7 (tr 2 b8D+) Tc1+ 1 Sc3 (truer igen b8D+) Sxc3+ (truer igen

b8D+ og også Lf7+) Txc3+ 3 Kb8 (tr Lf7+) Tc3-f3. Nu er stillingen ændret således at Tf1 er kommet til f3, men 4 Lf7+ kan stadig uden skade for sort pareres ved Txf7 (det er dog nu det andet tårn, der slår). Næste etape er at sætte Tf2 ud af spillet. Dette sker ved at lokke det væk fra f2, hen til et uskadeligt felt. Det eneste mulige felt er f7, men da Tf3 nu spærres for Tf2, må det foregå ad en omvej. 4 Ka8 Txa2+ 5 Ta5 Txa5+ 6 Kb8 (tr Lf7+) Tf5. Nu er tårnet tilbage på f-linien, og den spærres samtidigt for Tf3. 7 Lf7+ Txf7 8 Ka8 (tr 9 b8D#) Tc3 9 gxf7#.

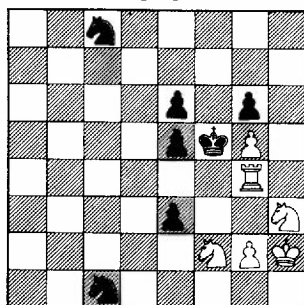
N.I.Beljtschikov et.al.: "SCHACH-MATNAJA KOMPOZITSIJA V BELORUSSKIJ" 143 s. heftet, 75 kop. "Tolymlja", Minsk 1981. Oplag 80.000 eks.

Hviderussiske forfattere er - med enkelte undtagelser - ikke særlig kendte herhjemme. Det råder denne bog bod på. 28 forfattere har fået hvert sit afsnit i bogen med en kort biografi og udvalgte opgaver og studier med udførlige løsninger og kortfattede kommentarer.

Bogens sidste trediedel er en diverse-gruppe, hvor også andre forfattere og fantasiskak m.v. er repræsenteret. I alt er der 462 diagrammer.

Forfatteren til 2157 (født 1927) er ukendt for mig, men 2157 er værd at se. 1 Se4 Sd6 2 Th4 (trussel) Sxe4 3 g4#. 1 - Kxg4 2 Sf6+ Kf5 3 g4#; 2 - Kh4 3 g3#; 1 - e2 2 Sh-f2. 3 modelmatter.

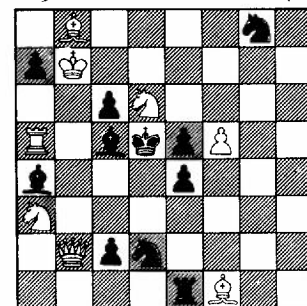
2157. S.Tsyruk
Grodnenskaja pravda 1971

3# 6+7

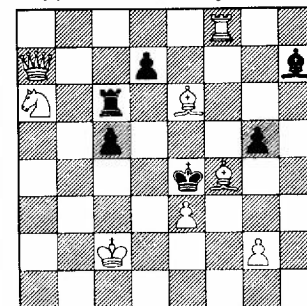
ORIGINALOPGAVER

Herbert Ahues
2158. Bremen (D)

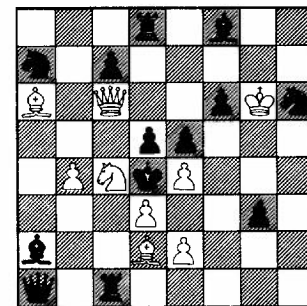
2# 8+11

György Bakosi
2159. Budapest (H)

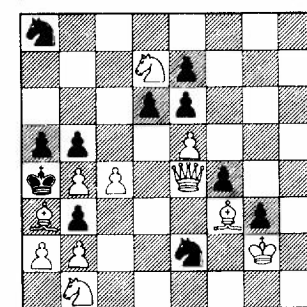
2# 8+6

E.M.Bogdanov
2160. Lvov (SU)

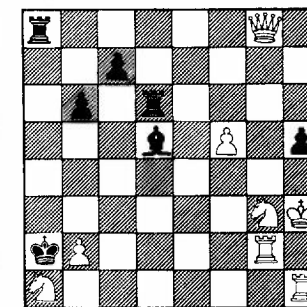
2# 9+13

Roman Fedorovitsch &
Anatolij Mitjuschin
2161. (SU)

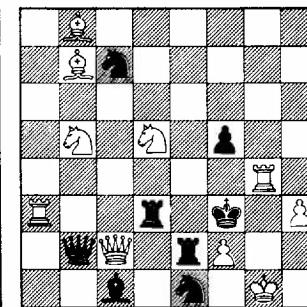
2# 11+11

Filip Petersen
2162. København (DK)

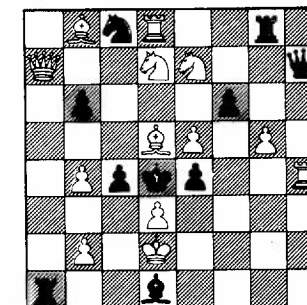
2# 8+7

Efren Petite
2163. Oviedo (E)

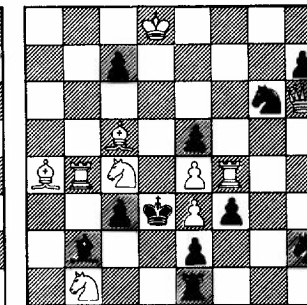
2# 10+8

Henk Prins
2164. Sliedrecht (NL)

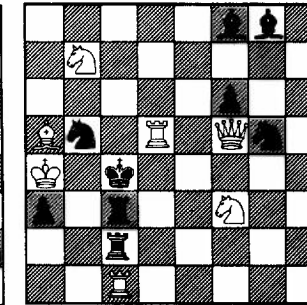
2# 13+10

Joszef Szöghy
2165. Budapest (H)

2# B: Uden Sc4 10+11

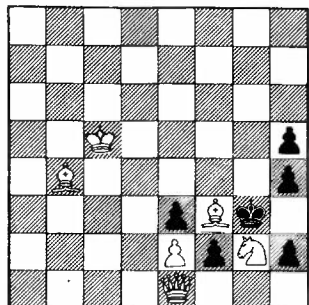
Luis Vazquez
2166. Tucuman (RA)

2# 7+9

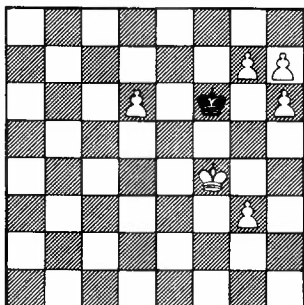
ORIGINALOPGAVER

A. Byljevskij
2167. Uljanovsk (SU)

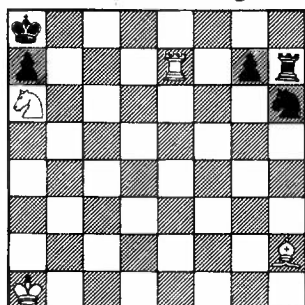
3# 6+6

Hilding Fröberg
2168. Handen (S)

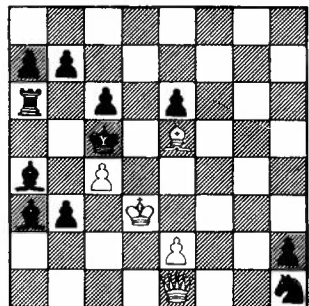
3# 6+1

Lars Larsen
2169. Sønderborg (DK)

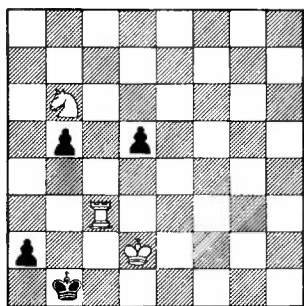
3# 4+5

Zdeněk Libis
2170. Lysice (CS)

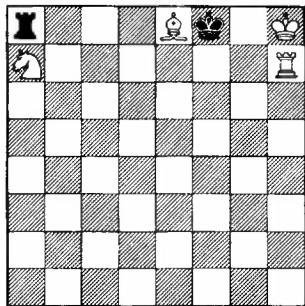
3# 5+11

Gunnar Frode Myhre
2171. Ranheim (N)

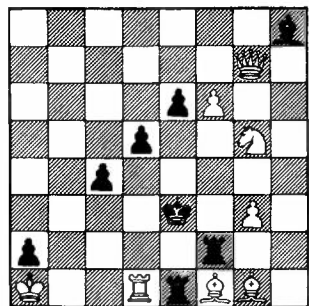
5# 3+4

Alexander Hildebrand
2172. Morgongåva (S)
tilegnet Jan Mortensen

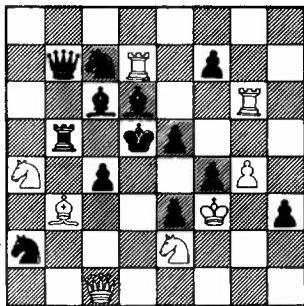
Hvid vinder 4+2

Zivko Janewski
2173. Gevgelija (YU)

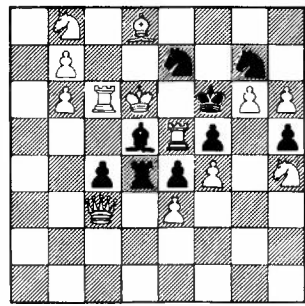
S2# 8+8

Pjotr L. Makarenko
2174. Ermentau (SU)

S2# 8+13

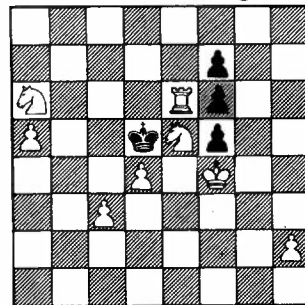
Verner Skovlund
2175. Odense (DK)

S2# 13+9

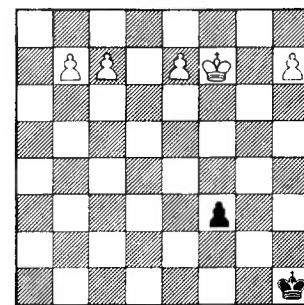
ORIGINALOPGAVER

Per Grevlund
tilegnet Walther Jørgensen
2176. Aalborg (DK)

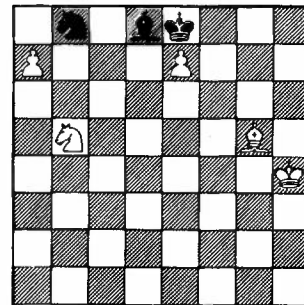
Serie-H31# circe 8+4

O. Faria & Dalla Rosa
2177. (BR)

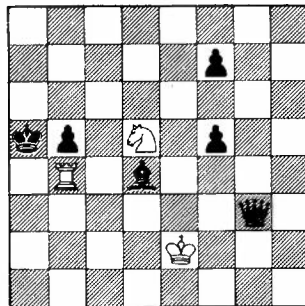
S5# maximummer 5+2
hvid kamæleon

Gideon Husserl
2178. Alumot DNGT (IL)

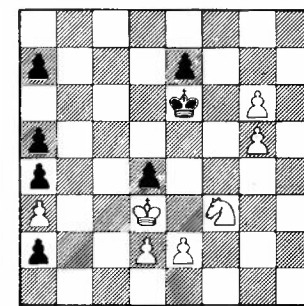
Hvid trækker, derpå 5+3
seriehjælpepat i 2.
B: Lg5-c7 C: Som B;
Sb5-a5 D: Som C; uden Ld8

Istvan Persa
2179. Sajókeresztur (H)

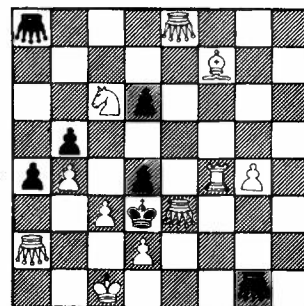
Serie-H9# 3+6

G. Sundman
2180. Jönköping (S)

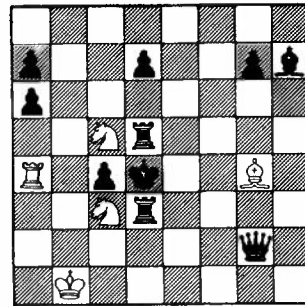
Serie-H23# 7+7

Theodor Tauber &
Shlomo Seidel
2181. (IL)

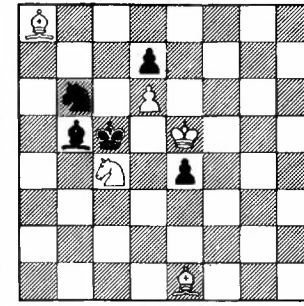
2# 11+7

László Apró
2182. Miskolc (H)

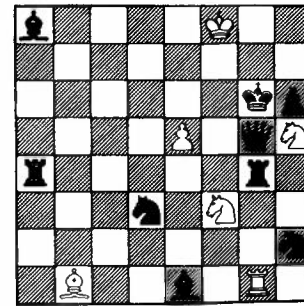
H3# B: hKb1-b7 5+10

Joszeff Bajtay
2183. Heves (H)

H2# B: Lb6↔Sb5 5+5

Bertil Gedda
2184. Göteborg (S)

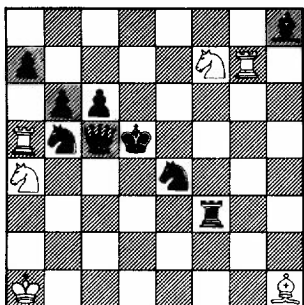

H2# 2.1.1.1 6+9

ORIGINALOPGAVER

Claude Goumondy
2185.

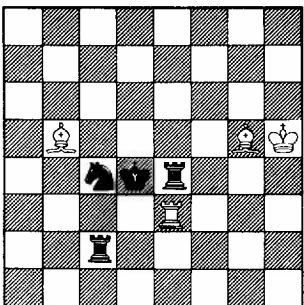
Paris (F)

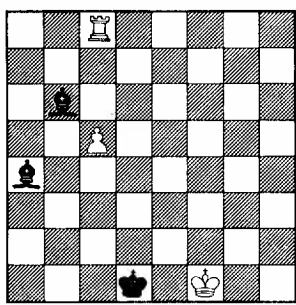
H2# B: Sf7-a3 6+9

Poul Hage
2186.

Næstved (DK)

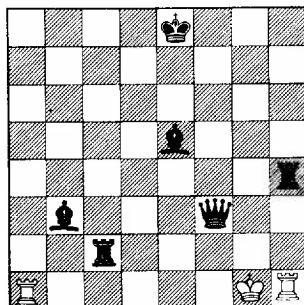
H2# 2.1.1.1 4+4

Osmo Kaila
tilegnet Jan Mortensen
2187. Helsinki (SF)

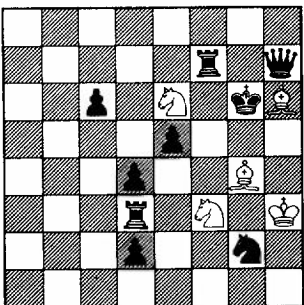
H3# B: Tc8-c7 3+3

Y.Lubton
2188.

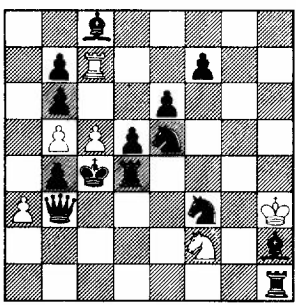
Haifa (IL)

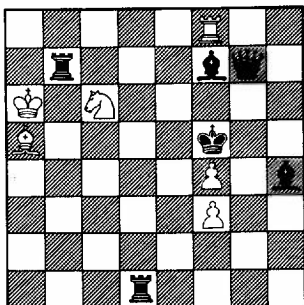
H2# 2.1.1.1 3+6

Manfred Nieroba
2189. Troisdorf (D)

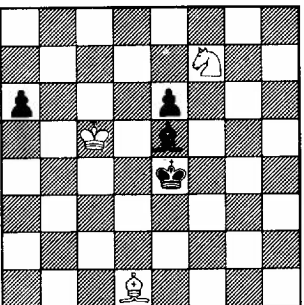
H2# 2.1.1.1 5+9

Manne Persson
2190. Mora (S)

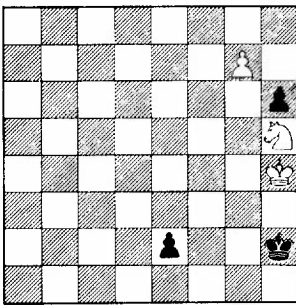
H2# B: Ba3-d2 6+14

Gerard Smits
2191. Eindhoven (NL)

H2# 2.1.1.1 6+6

Cyril Swindley
2192. Dorotea (S)

H2# B: Kc5-h4 3+4

Andreas Thoma
2193. Negernbötel (D)

H2# B: Bg7-c7 duplex 3+3

LØSNINGER
til nr. 27, juli 1982
ved WILLY ENGGREN

1999. Claude Goumondy:

Mislykket. Den tilsligtede løsning 1 Da7 truer 2 Dxc7+, 1 - Txe2/Sa6/Txd8/Sb7 2 Te3+/Sd3+/Tc5+/Sc4+ strander på 1 - Ted4! Til gengæld er der to biløsninger: 1 Lxd5 og 1 Dxa5. - Schach-Echo nr. 12/82 bringer det rygte, at CG har trukket sig tilbage fra problemskakt (GT). Forhåbentlig ikke! (WE).

2000. Poul Hage:

1 La8 truer 2 Tc4+ Sxc4 3 d4#
1 - Te1 2 d4+ Kc4 3 Sxd2#
1 - e5 2 Sd4 exf4 3 Se6#.
Det er altid en nydelse at løse Hages opgaver (IP). Fin-fin "Hagekunstverk" (BB). 3 modelmætter.

1993. A. Byljevskij:

1 Dd1 tr. 2 Dd5#.
Ændrede mætter efter Lxe4 og c4.
1 Ld2? Lh2! Fem mætter med vd (KV).
En sort selvbinding er alt av interesse (BB).

1994. Bela Majores:

1 Sd8 truer 2 Txf7#.
Fire mætter. 1 Sxd4? Sf2+! (LL).
1 Sxe5? Sd6! (GY). Ingen ændringer,
hvader mon meningen? (LS). Og her
er intet av interesse (BB).

1995. Soroka et al.:

Forførelser: 1 Sg2? exd5! 1 Sf5?
hgx5! I løsningen 1 Th2 fremkommer
forførelserne som mattræk, men om-
byttet - Bannyi-tema (forf.). En
slik horribel konstruksjon av en-
kle tema-B-varianter fortjener
ikke plads (BB). 1 Dc1? ed5! (KV).

1996. G. Sundman:

1 Da8 Kxe5 2 Lg7#. 1 Sd6? ed6!
Dronningen i hjørnet (forf.). En
god spøk! (BB). A new and pretty
idea (LV).

1997. S.M. Tolstoj:

- A. 1 f4 truer 2 Dd5#
1 Dh7? Lc8! 1 Dh2? f4!
B. 1 Dh7 truer 2 Dxf5#
1 Dh2? f4! 1 f4? Lg2!
C. 1 Dh2 truer 2 De5#
1 f4? Lg2! 1 Dh7? Lh3!

Løserne synes ikke at have bemærket denne cyklus. Cer ikke en agte trilling (WE). Tre forskellige matpar som svar på antiblokader (LL). To enkle feltblokader? (BB).

1998. Kari Valtonen:

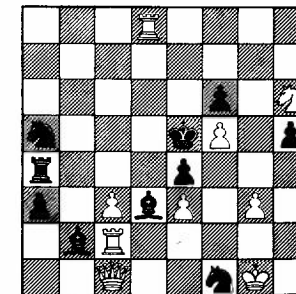
1 Se5 truer 2 Dd4#. 1 Le5? Da1!
Taale i förförelse och lösning.
Två matförändringar (forf.). Best
av 2-trekkerne (BB). A sharp and
elegant work (LV).

2001. Herbert Hultberg:

1 Sc8 truer 2 Se7
1 - c6 2 Sd6 (2 Sb6#)
1 - e5 2 Sb6 (2 Sd6#)
Spinkel, dog med dualforhindring
(LL). Et godt problem i moderne
"Hultberg-stil" (BB). 1 Sb5? c5!

2002. Lars Larsen:

1 c4 truer 2 Td5#
1 - Lxc4 2 Df1 Lxf1 3 Te5#
1 - Txc4 2 Tf2 Tc7 3 Dxc7#
1 - Sxc4 2 Txb2! (2 Tf2? Ta7!)
Varianten 1-Txc4 er en Dresdner.
Ulykkeligvis giver prøvespillet
biløsning 1 Tf2 Lc4 2 Dd2. Korri-
geres således:

Lars Larsen
V. Tijd. KNSB dec. 1946
2002V. Sønderborg (DK)

3# 9+10

2003. *C.J.R. Sammelius:*

- 1 Dh4 truer 2 Sxb5+
 1 - Dxd4 2 Sf3
 1 - Txd4 2 Sf1
 1 - Lxd4 2 Sg4
 1 - Sxd4 2 De4
 1 - cxd4 2 Tdx5
 1 - Tai 2 Sdf3+

1 Dg4? Lxd4! - Atter et kjempeproblem av Sammelius med en fin forførelse (BB). The best of this issue (LV). Fint bindingsspel (KV). Dualen i mattrækket efter 1 - cxd4 er helt uden betydning. Flere løsere manglede denne variant, men fik alligevel 3 p.

2004. *V.F. Udartsev:*

- 1 Sb6 tr. 2 T5d4+, 1 - Lf6/Lf2/
 f4 2 Te5+/Te3+ (dual Sd7)/c6.

2005. *Gyula Nemezh:*

- 1 Sb5 Txb5 2 Ta8 Lxa8 3 exd6 Sc6
 4 De4#. 1 exd6? Sc6! Dual: 2 exd6
 Sc6 3 Ta8, angivet af GS,TC og KT.

2006. *Y. Lupton:*

- 1 Sg2 Sc2 2 Tf4+ Ld4 3 Tc1 Te6
 4 Lf7, 1 - f4 2 Txf4. Tre sjove bindinger (LS). It's a splendid problem (LV). Slike "uthalede" flertrekkere tiltaler mig ikke (BB).

2007. *A. Motor:*

- 1 Kd1 Kg3 2 Ke1 Lxe2 3 Kxe2 Kf4
 4 Ke1 Kf3 5 Kf1 e2+ 6 Ke1 e3 remis.
 1 Th2? Kg3 2 Th1 Kg2 3 Ta1 e4 4 Kd2
 Kf2 5 Tc1 Lh3 6 Th1 Lg2 7 Tai Lf1
 8 Tc1 e2+ 9 Kd3 e1D+!

Kun en simpel afvikling af et elementært slutspil (EM). Hvis T og L udveksles skal hvid blot holde op-positionen (IP). Den eldste remisstilling vi kjenner på brettet (BB). Pointen ligger i forførelsen. 4 p.

2008. *Arthur Madsen:*

- 1 Sc7 Le2/Ld3 2 Lc4+
 1 - Lc4 2 Txc4
 1 - Lb5/Lh3 2 Tb4(+)
 1 - Lg2 2 Ld5+
 1 - gL- 2 Sxa6+.

En sjelden rikholdig selvmatter (BB). Jeg erindrer ikke, at jeg har set den form for "tandudtrækning" før i en S2# (GT).

2009. *Verner Skovlund:*

- 1 Dd1+ Dd3/Ld3 2 Txd5+/Txf5.
 Biløsning: 1 Dc1 2 Txd5+.

2010. *Chr. S. Animitsa:*

- 1 e8S truer 2 Sf6+ Txf6#
 1 - Ld4 2 Dd3 e3/exd3 3 De4+/e4+
 1 - Le7 2 Se3+ Sxe3 3 De5+
 1 - Le3 2 De5+ eller 2 Sxe3+.
 To gode varianter. Dualen efter Le3

bør man ikke hænge sig i (LL). Varianten 2 Dd3! er meget fiks laget (BB). Adskillige løsere overså her 2 - e3. Det kostede 1 point.

2011. *Saturnin Limbach:*

- 1 Sg7 Ka1 2 Sf5+ Ka2 3 Sd4 Ka1
 4 Sc2+ Ka2 5 Le5 dxe5 6 Lg4 e4 7
 Ld1 e3 8 Tb2+ axb2#. Som SC gør opmærksom på, kan løsningen omgås ved 1 Sf6 2 Sg4+ 3 Le5 4 Se3. På 4 - e4 følger 5 Lg4 6 Sc2+ 7 Ld1 8 Tb2+, på 4 - Ka1 kommer 5 Sc2+ 6 Lg4 7 Ld1 8 Tb2+. 4 point.

2012. *L. Makaronets:*

Forfatterens træktæller var i uorden, det er S8#: 1 Ld6+ cxd6 2 Tf4 Lc7 3 Df7+ (dual De6+) Kd8 4 Txb4 Lb8 5 De8+ Kc7 6 Txb5 La7 7 Dd7+ Kb8 8 Txb6 Lxb6#. Løsningen kan omgås ved 2 Tf2 4 Ta2 6 Ta6 8 Txb6, desuden er der mindst seks biløsninger, kortest i 6 træk ved 1 Ld6+ cxd6 2 Dg3 Lc7 3 De3+ Kd8 4 Tf7 Lb8 5 Tg7 L-6 Dxb6(+). Max. 4+3+3 = 10 p. for dette kaos.

2013. *Paul Mouteacidis:*

Vi forbigår den omstændelige løsning i tavshed, for den kan afkortes til 9 træk! 1 Tf8+ 2 Df7+ 3 Df4+ 4 Dc4+ 5 Td5+ 6 Tg5 m.v. 7 Dc5+ 8 Dc8+ 9 Dd7+ Dxd7#. Også 7 Dc7+ 8 Df7+. Jagten på epaulettematten, som ikke vander, frembragte to andre matstillinger (biløsninger) indenfor de stipulerede 18 træk. Max. 4+3+3 point, kun opnået af IP.

2014. *Michel Caillaud:*

Retrograd analyse viser, at den hvide h-bonde er forvandlet på h8 og stadig befinder sig på brættet. Lc3 og Sd4 kan ikke retraheres til h8, derfor er Th1 forvandlet, så rokade er ulovlig. Løsning: 1 Kf2. 1 Kd2? Sc4+! Very good (GY). 2+3 p.

2015. *O. Faria & Dalla Rosa:*

1 Sc3(h) Sa4(s) 2 a1T(h) Ta3(s)
 3 Ta2(h) Ka3 4 Ka5 b8T(s) 5 Sc5(h)
 Sa6(s) 6 Ta8(h) Txa6(s) dobbeltpat.
 Såvel hvid som sort erpat, da tårn- og bondetræk p.g.a. farveskiftet fører til illegal skak (JC). Illegal stilling! Hvide bønder kan aldrig forekomme på 4. og 7. række, sorte aldrig på 5. og 2. række (SC). 4 p. + 3 p. til SC.

2016. *Per Grevlund:*

Skinspil: 1 - Txe4#. Løsning:
 1 Sxe1 2 Sc5 3 Sa1 4 Sxe3 5 Sc7 6
 Sg5 7 Sc3 8 Se7 e8S#. Fin ridebane-springning (GT). Sort springer a3

er forvandlet (SA). Fastän Sa3 är en förvandlingspjäs, är denna upp-gift en fin prestation. Dragpligt, där svart börjar med att slå skenspelets mattpjäs! (Anders Olsson). 2017. *Istvan Persa:*

- 1 Sf7 2 Sh6 3 Th7 4 Kg7 5 Kg6 6
 Kh5 7 Sg4 8 Kh4 9 Kh3 10 Th4 Te3#. Vanskelig, siger flere løsere.

2018. *Andreas Thoma:*

Tilføjelsen: 2 løsninger i hver mangler desværre.

- A. 1 bxc8D Dh8 2 Dd8+ Dxd8#
 1 b8L Dh8 2 e5 Dh1#
 B. 1 g8T Dh1 2 Tf8+ Lxf8#
 1 g8S Dh1 2 Sxh6+ Dxb6#

Skinspili A: 1 - Dh8 bxc8S Dxc8#. Fin alforvandlingsopgave med små midler (SA,IP). En løsning i hver gav 2 point.

2019. *Viktor Syzonenko:*

Udgår af løserturneringen, da definitionen på Madrasskak manglede. Madrasskak: To brikker af samme gangart, men modsat farve, som angriber hinanden, er lammede. I diagramstillingen lammer bønderne på d4 og e5 således hinanden, og hvid konge står derfor ikke i skak! Opfundet af Karwatkar, Madras, Indien, i 1979.

1 Kg3 truer 2 Tc1#. 1 - d6/d5/f2/
 Lf6 2 Ga6/Gb3/Gh3/Gg6#. I alle varianter lammes Ge6. Forførelser: 1 G-+? Ge4 2 Lxe4+ Lb7! (Le4 og Lb7 er lammede). 1 Gd5+? Ge4 2 Lxe4+ Gxe4.

2020. *J. Bajtaj & J. Mikitovics:*

1 Ta8 Dxa8 2 Ld6 Sd5#
 Duplex: 1 Sh5 Se5 2 Sg7 Txb8#. Bg6 er en svaghed. Eneste funktion er at hindre biløsning ved 1 Kh5 (SC). Den "hvide løsning" var meget lett & finne (BB).

2021. *Carl-Erik Lind:*

1 Te7 Dxd4 2 Lf7 Dc8#
 1 Dd7 Dxc4 2 Te7 Dg8#
 Virker kedelig. Te7 gentages (LL). Er vel neppe original? (BB).

2022. *Milas Marysko:*

- 1 Dg3 Kxg3 2 o-o Kxh2#
 1 Dxd2 Txd2 2 Tf6 Te3#.

2023. *Mihai Petrescu:*

1 Lc7 Tg4 2 Td6 Th3#
 1 Txe2 Tg3 2 Te6 Th4#
 Stereotyp (BB). Pæn teknik (SC).

2024. *E.A. Petrov:*

1 Sxe4+ Sc4+ 2 Sc5+ f5#.
Biløsning: 1 Kxe4 Sc4 2 Kd4+ f5#
 (kun fundet af KT og AW). 2+1 p.

2025. *Gideon Husserl:*

- 1 Kc1 Kb3 2 Kb1 Sc3+ 3 Ka1 Sc2#
 1 Ke2 Kb2 2 Kd2 Sf3+ 3 Kd1 Sc3#

2026. *Anders Lundström:*

1 Tf5 Td2 2 Se5 Sc2 3 Tf3 Td4#. Dobbelt pladsvæksel, som har virket tiltalende på flere løsere.

2027. *Karl Skogsanden:*

- A. 1 Db6 Lf8 2 Lc6 Te7 3 Kc5 Te4#
 B. 1 Tf5 Te8 2 Df4 Le7 3 Ke5 Lc5#

Meget flot, omend lignende er set før. En udvidelse af nr. 378, okt. 1977, af samme forfatter (LL). To modelmutter efter kritiske hvide træk! En flot opgave (LS).

2028. *N. Ivanovskij:*

1 Kf7 f4 2 Lh7 f5 3 Kg8 f6 4 Kh8
 f7#. 99% forgængerfare! (BB). Man kan ikke forlange meget med 5 brikker, men dette er vel i underkannten (GT).

LØSERLISTE

MAXIMUM..... 126/104(7)

I. Pedersen.....	117/298(4)
J. Børner, Norge.....	110/235(2)
E. Mortensen.....	107/142(6)
S. Christensen.....	106/192(6)
S. Aaholst.....	103/112(3)
G. Thomas.....	98/232(5)
L. Schmidt.....	91/273(4)
T. Mänttä, Finland....	82/307(1)
K. Valtonen, Finland....	82/195(1)
L. Larsen.....	80/334(4)
T. Christiansen.....	77/ 5(3)
G. Schiller, DDR.....	77/354(2)
J. Christoffersen, Belg.	74/ 74
G. Yacoubian, Frankrig.	72/179(1)
B. Blikeng, Norge.....	64/ 53(2)
R. Beinhorn, BRD.....	62/175
A. Welde, Norge.....	59/274
O. Kroll, USA.....	57/161(3)
K. Thrane.....	55/138(2)
H. Dysted.....	53/ 64(4)
A. Binderup.....	34/158(2)
L. Vitale, Italien.....	28/180
O. F. Balslev.....	11/114(1)
V. Sergejev, SU (nr.26)	63/242(3)

IVER PEDERSEN havde en imponerende score og lagde sig pænt i spidsen før sidste runde i 1982. Kan forspringet holde? Løserpræmier tilfalder Bjarne Blikeng og Thorwald Christiansen. Hjertelig velkommen til Jens Christoffersen som ny løser og tak til T. Mänttä,

sompåpegede, at han kun havde passeret 400 point én gang.

Med opgaverne i dette nummer starter kapløbet om æren som årets løser 1983. Hvis du ikke har sendt løsninger ind før, er det altså på tide nu. Selv om du ikke mestrer alle opgaver, er der gode muligheder. De opnåede point tæller jo også med i den løbende konkurrence, hvor 400 point præmieres med skaklitteratur.

REDAKTIONEN ØNSKER ALLE

ET GLÆDELIGT NYTÅR 1983!

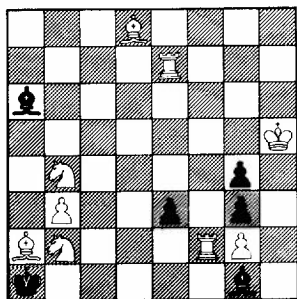
Dom i THEMA DANICUMs 3-mats turnering 1981

Dommer: Georg Thomas
Spærrefrist 1. april 1983

I alt var 14 originalopgaver publiceret. Desværre var der, som sædvanlig, mandefald på grund af ukorrektheder. Nr. 1455 var biløselig og der var ødelæggende dualer i nr. 1635, 1736 og 1737, hvilket må beklages for nr. 1635's vedkommende.

Af de 10 korrekte har jeg udvalgt følgende:

1738. Lars Larsen
PR Thema Danicum 1981

3#

9+6

Præmie: Lars Larsen. 1 S2d3! tr 2 Tf1#. 1 - Lxd3 2 Te4; 1 - Lxf2 2 Te7; 1 - exf2 2 Tf7; 1 - e2 2 Te3; 1 - gxf2 2 Lb6. Desuden gode forførelser: 1 Sa4? exf2! 1 Sc4? Lxf2! 1 Sd1?(Te7)? e2!

En ganske fiks konstruktion af en kendt idé. Totrækstruslen er naturligvis en svaghed, som dog synes opvejet af de gode forførelser.

1 HO.: Nr. 1638 af Lars Larsen. Kd1 Dd2 Ta5 Lf8 Sd8 Sg4 Bb2 Bb6 - Kd6 Te7 Ld5 Lh6 Ba3 Bb4 Bc5 Bd7 Bf4 Bg3 Bg7. 3#.

Opgaven viser Dalton-temaet i 3-træksform. Som i 1738 er der også her kort trussel. Men en stærk tematisk forførelse bøder på det.

2 HO.: Nr. 1637 af August Jenssen. Kg1 Ta3 Ld7 Sg2 Sg7 Bc5 Be4 Bg3 Bh4 - Kh3 Tg8 Lb8 Lg4 Ba4 Be5. 3#. Tre modelmætter. Varianten 1 - Le6 er særdeles overraskende med ændring fra diagonal binding i trusl til horisontal ditto i varianten. Et lille minus er det dog, at hvids andet er det samme i begge varianter.

RO.: Nr. 1739 af Andrej J. Lobusov. Kf6 De1 Le5 Sd1 Sf1 Bc2 Be7 Bf2 - Ke4 Lb5 Le3 Se2 Sg1 Bc5 Bd4 Bd5 Bf4 Bg4 Bg5. 3#.

Der er skinspil efter 1 - d3 2 Sc3+ og 1 - f3 2 Sg3+, hvor halvbindingen af Le3 udnyttes. I løsningen ombyttes de to springerskakker.

LØSNINGER TIL HJERNEVRIDEREN

2154: 1 Df8 truer 2 Ke6 3 Dxf5#. 1 - Te1 2 Dh6 og sort er i træk-tvang.

2155: 1 Lxb5? (2 Dxc3+ Kf2 3 Dg3#) strander ikke på 1 - Te3 2 Dc1 Kf2 3 Df1#. Men pareres af den simple 1 - Txb5+. Indledningen 1 Se6 (tr 2 Dc1+ Kf2 3 Df1+ Ke3 4 De2#) bortskærer det gode forsvar Txb5, så der efter 1 - Txe6 2 Lxb5 kun er det dårlige 2 - Te3 tilbage.

LARSEN-TASK

ved Jan Mortensen

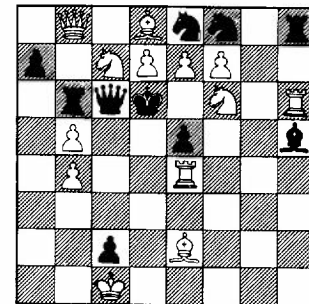
38. kompositionsøvelse krævede 3 hvide mattræk på samme felt, hvoraf det ene skulle være med et kongebatteri. Ser man bort fra den sidste betingelse, findes der mange tidligere opgaver af denne type, og i de fleste tilfælde er det overhovedet ikke opgavens idémæssige indhold.

Et af de mere interessante eksempler på 3 matsætninger på ét felt er 2194, hvor matfeltet i forvejen er besat af en hvid brik. De tre temavarianter består derfor alle i, at sort slår denne hvide brik og hvid slår igen med tre forskellige brikker. Hvid må i hvert tilfælde vælge det træk, der dækker et antiblokeret flugtfelt. 1 Dc8 truer 2 Sxf8#. 1 - T/S/exf6 2 T/S/exf6#. Som et ekstra raffinement er der brikanalogi: Hvid sætter mat med en brik af samme art, som den sort netop trak.

I SKAKBLADET februar 1929 fandtes 2195, og i næste nummer gentoges opgaven, denne gang med følgende tekst: "A new task? Hr. K.A.K. Larsen mener med hosstændige opgave at have sat ny rekord, nemlig 5 hvide brikker sætter mat på samme felt. C.E. Dennis har i 1921 komponeret en opgave, hvor 5 hvide springere sætter mat på samme felt, men i hr. Larsens opgave er forvandling undgået. *Can you beat this?*" 1 De2 Lb7/Lc5/b5/d5/c3 2 Lb5/b5/ab5/Sb5/Db5. Dennis opgave er 2196. Der er 5 springermætter på e8, men det virker frastødende, at to af disse er trusler. Denne svaghed er undgået i 2197, der har den fordel fremfor senere fremstillinger (H. Frøberg, 1 PR VÅRT HEM 1939/i. A. Kopnin, 1 PR SVERDLOVSK SPORTSKOMITE 1947 (anvender samme skema som 2197)).

2196: 1 Lg4 tr 2 Scxe8/Sfxe8#. 1 - Lxg4/Dxc7/Sxc7 2 fxe8S/dxe8S/d8S#. 2197: 1 fxe7 tr 2 Tf4#. 1 - Da3(c3)/Tf8/Sf6 2 cxd8S/d8S/exd8S#. 1 - Se7/Sd6 2 Scd8/Sbd8#.

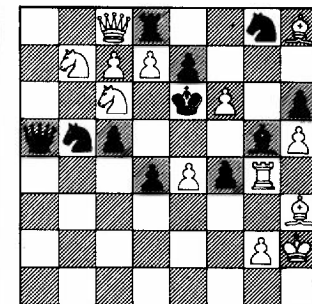
Larsens opfordring blev også gengivet i DIE SCHWALBE, og der fulgte snart en række forbedringer, der kulminerede med 2198: 1 e8D (tr 2 Sde4#). 1 - Ld4 Dg6 2 dxe4/fxe4#; 1 - Lg5/Tf6 2 Dhe4/Le4#; 1 - exd6/Sxd6/cxd6 2

2#

13+10

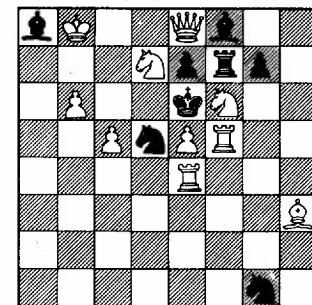
2197. Comins Mansfield 78, Brit. Chess Fed. 21. Turn. 1935/36

2#

13+11

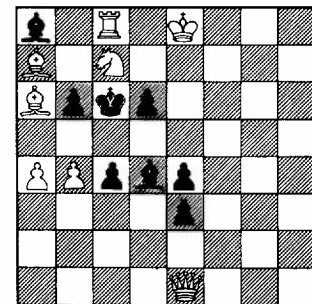
2194. Leo Valve
1 PR Suomen tehtävänkät TT 1947

2#

10+8

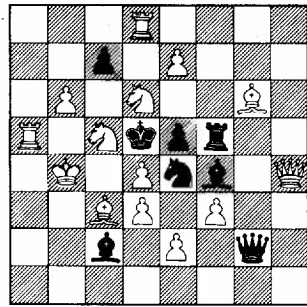
2195. K.A.K. Larsen
2913 Skakbladet feb. 1929

2#

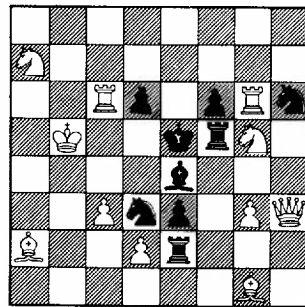
8+8

2198. A.C.White & Knud
Hannemann, 2962
Skakbladet juni 1929

2# 14+8 2#

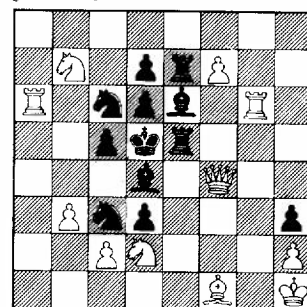
2199. Tibor Ebdend
3 PR Magyar Sakkvilag
1944

2#

11+9 2#

2200. Leon Loewenton
2055, Magyar Sakkvilag
juli 1948

2#

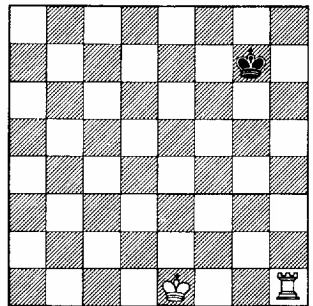
11+12

Dxe4/e4/Sc4#. En anden måde at udvide temaet på ses i 2199, hvor der er to temafelter med hver 3 mætter: 1 Dg4 (2 Dxc4#). 1 - L-7Sf4/exd2 2 Dd4/d4/Ld4#; 1 - d5/fxg5/Tf4 2 Tce6/Tge6/De6#.

Vi slutter med nr. 2200, der viser 2 temafelter med hver 4 mætter, men nøglen er jo grov: 1 T8D (træktvang). 1 - Sc6-/Te7-/Le6-/Te5- 2 Ta/D8/Tg/D4xd6#; 1 - c4/Sc3-/Ld4-/dxc2 2 bxc4/c4/Dc4/Lc4#.

Temaet, maximum af mattræk på samme felt, benævnes efter temastilleren: Larsentask (task = rekordpræstation).

2201. Josef Breuer
(13), Die Schwalbe
maj 1938, s. 291

10#

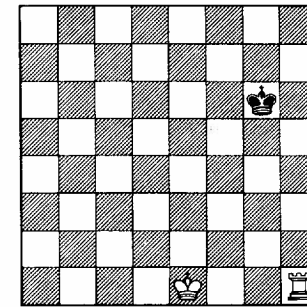
2+1

Rokade i trebriksopgaver ved Jan Mortensen

I DIE SCHWALBE maj 1938 (side 290-92) findes en artikel af Josef Breuer, Köln: Zwei Steine in 700 Jahren. I denne findes 28 opgaver, hvor hvids materiale består af K+T; i 13 af disse har sort kun kongen, så der ialt kun er 3 brikker. Imellem disse er 2201, der er ejendommelig ved at førstetrækket er rokade. I Speckmanns: "MATTAURGABEN MIT DREI UND VIER STEINEN", 2. Teil, 1979, findes opgaven som nr. 38 og med fordringen 11#; 10# som angivet i DIE SCHWALBE er imidlertid det rigtige trækantal. Løsningen angives her som 1 o-o Kh6 2 Kh2 Kg6 3 Kh3 Kg5 4 Tf2(3) etc. Speckmann angiver, at der allerede i andettrækket er dual: 2 Kg2 eller 2 Kh2. Opgaven er imidlertid den eneste publicerede 3-briks opgave med rokade.

T.Ströhlein & L.Zagler: Ergebnisse einer vollständigen Analyse von Schachendspielen - König und Turm gegen König - König und Turm gegen König und Läufer, Technische Universität München, 1978 indeholder en fuldstændig analyse af alle stillinger med K+T mod K, gennemført ved hjælp af EDB. Der er i denne imidlertid ikke taget hensyn til rokade hvorfor Breuers stilling figurerer med mattrækantallet 12 og det ikke-entydige førstetræk 1 Kf2.

2202. Version af 2201

11#

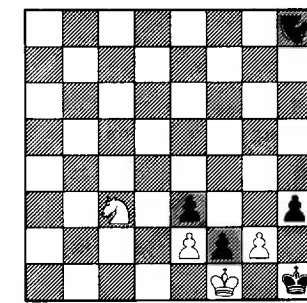
2+1

På basis af Ströhlein & Zaglers resultater har jeg undersøgt, om der skulle være andre stillinger hvor hurtigste mattsætning starter med rokade. Det viser sig, at der er ialt 4 stillinger med kort rokade som første træk, nemlig med sort konge på g5 eller g6 (begge mat i 11 træk) og på g7 eller g8 (begge mat i 10 træk). I alle stillingerne er der dualer fra 2. træk. Breuers opgave kan forbedres

en lille smule ved at flytte sK til g6 eller g5 (2202), herved forøges trækantallet med 1, men dualerne fra og med 2. træk undgår man ikke. Sorts bedste forsvarstræk er Kg7, Kg5, Kh5 og Kh4, der alle kræver 11 træk; på de øvrige svartræk lykkes mattsætningen allerede i 10 træk.

Anvender man lang rokade som førstetræk, kommer man op i trækantallet: 2203, med sK7 kræves 12 træk og med sKc5 eller c6 kræves 13 træk, og andre stillinger med o-o-o som løsning findes ikke. Og som før: dualer findes allerede fra andet træk.

2204. Olaf Reeh
tilegnet T.R.Dawson
Aftenbladet 1927

H2# maximummer

4+5

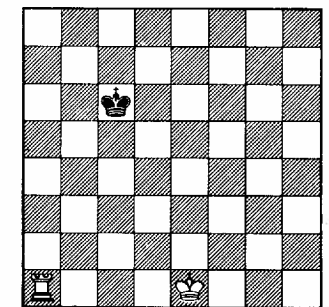
In memoriam Olaf Reeh ved Jan Mortensen

Den 9. september 1982 døde Olaf Reeh i en alder af 72 år (født 4. marts 1910). Han startede kompositionsbanen som 15-årig, idet den ældste opgave af Reeh, jeg kender blev publiceret i november 1925. I de føl-

gende år var han ret produktiv, således blev der i 1930 publiceret 45 maximummere (med trækpligt) af ham i det belgiske blad L'ECHIQUIER. Derefter holdt han pause til 1959, hvor han i de følgende ti år publicerede en halv snes opgaver, næsten udelukkende direkte opgaver i 2-3 træk. Reeh var også en stærk løser, der lige til det sidste deltog både i THEMA DANICUMS og SKAKBLADETS løserturneringer.

Vedstående to opgaver af Reeh, en fra hver af hans kompositionsperioder. 2204. Der er trækpligt til stede, idet natrytters to længste træk begge besvares med slag med den hvide springer: 1 - Nb5 2 Sxb5 hxg2#. 1 - Nxe2 2 Sxe2 hxg2#. I løsningen ser vi derimod ægte natryttermætter: 1 Se4 Nb5 2 Sd6 Nh2#. 1 - Nxe2 2 Sg3+ Nxb3#.

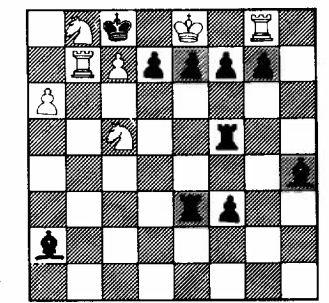
2203. Jan Mortensen
Original

13#

2+1

2205. Olaf Reeh
1 RO Problemnoter
IX-X 1960

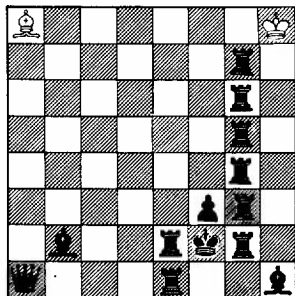

3#

7+10

2205. 1 Kf8 truer 2 Kxg7+. 1 - Tg5 2 Se6 T/Lxe6 3 Kxf7/Kxe7# = Nowotny. 1 - L/Bf6 2 Sbx7; 1 - e5 2 Kg7. Bøjning + Nowotny. Opgaven kunne have gjort udmærket fyldest i artiklen om den forvandlede løber.

2206. Leon Löwenton
Kilde?

H8#

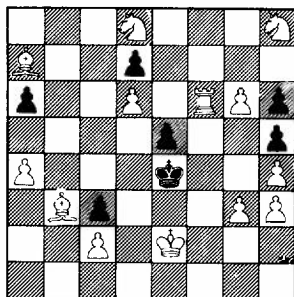
2+13 ALLE KAN DELTAGE
2 BOGPRÆMIER!

NYTÅRS- KONKURRENCE

ved Jan Mortensen

Løsninger til:
JAN MORTENSEN senest
15. februar 1983

2207. Paul Benkö
Magyar Sakkelet 1969

3# flere løsninger 13+7

2206 er en hjælpemat, hvor sort har mange tårne på brættet. Hvordan klarer den enlige hvide løber at gøre mat? (4 points).

2207 har mere end én løsning. For hver rigtig løsning får du 2 points.

2208. Her er der kun hvide brikker. Hvid sætter sig selv pat i færrest antal træk. 5 points for den bedste løsning.

2209. Her er den hvide konge ramlet af brættet. Hvor kan den stå, så hvid kan sætte mat i ét træk. 1 point for hver rigtig placering af hvid konge.

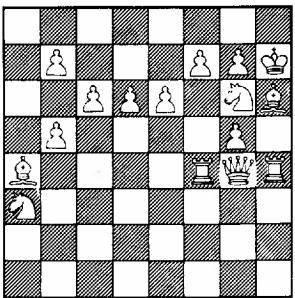
2210. Ved et uhelder alle brikkerne blevet sorte på dette diagram. Men løserne kan sikkert opklare, hvilke der skal være hvide og sorte og samtidigt bestemme, hvad det sidste træk var. 3 points.

De to sidste opgaver kræver ikke diagram.

2211. John Niemann, feenschach 1971: hKh1. Tilføj hvid bonde og sort konge således, at der fremkommer en korrekt hjælpemat, (trækantallet må du selv finde ud af). 5 points.

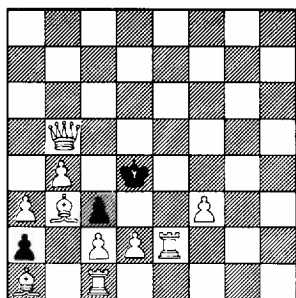
2212. V.Røpke (+), original. Anbring det næsthøjeste antal græshopper på et tomt skakbræt, så ingen af dem kan røre sig. (Det højeste antal fremkommer naturligvis, hvis der anbringes 64 græshopper på brættet). 5 p.

2208. T.Marlow
Fairy Chess Review 1956

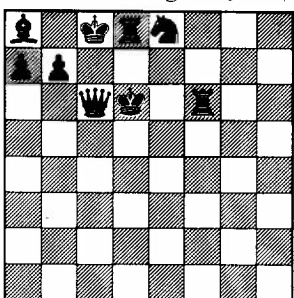
Serie-selvpat i 23 16+0

2209. Klaus Beilicke
Schach-Echo 1973

10+3 Se tekst

2210. G.Husserl
PR Israel-Ringt. 1966-71

9

IVER PEDERSEN 75 ÅR!

ved Jan Mortensen

Den 24. november 1982 fyldte Iver Pedersen 75 år.

Han publicerede sin første opgave, en selvmat i 1927 og i de følgende 10 år endnu ca. 30 opgaver. En af disse er opgaven, der bringes som titeldiagram. Den kan også findes i det retrospektive FIDE-album 1914-44/II som nr. 783. Iver holdt derefter en lang kompositions-pause, men efter fremkomsten af THEMA DANICUM er han begyndt at komponere igen.

Det fremgår af DSK's jubilæums-skrift, at Iver Pedersen var et af DSK's første medlemmer. Og han er en af de flittigste og mest interesserede gæster ved vore møder. I løserturneringen i THEMA DANICUM deltager han med stor flid og er altid at finde i toppen af løserlisten.

TITELOPGAVEN: Iver Pedersen
2 PR Skakbladet 1932. 3#. 11+11.

2127: 1 Lb8 Sh4 2 Kh7. 1 - Sf4 2 Kf7. 1 - Se3 2 Sb4. 1 - Se1 2 Sc1. 1 - 2 Kg7. Valvetemaet i 4-dobbelt udførelse. Et halvt Valve-springerhjul i en klar udførelse. At truslen er af samme karakter som de to Valve-varianter, fremhæver temaet.

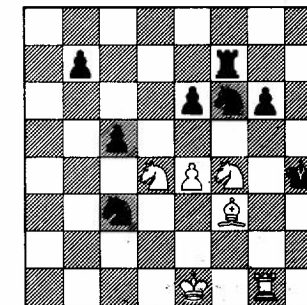

FOREIGNERS

THEMA DANICUM is a quarterly published by DANSK SKAKPROBLEM KLUB (The Danish Chess Problem Society). Foreigners and libraries may subscribe. The contribution for 1983 is d.kr. 100,00 post free by ordinary mail. Subscribers are advised to renew in January. Payment to post office giro account Copenhagen 6 40 38 67, Willy Enggren, Vigerslev Allé 28, 2.tv., DK-2500 Valby. If paid by cheque or bank transfer 20,00 d.kr. must be added.

Danske turneringsudmærkelser ved Jan Mortensen

2211. Lars Larsen
2 PR Akerbloms 75 års
jub.

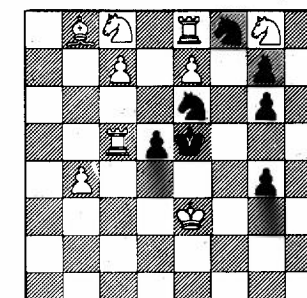
3# 6+8

2211. Her er den sidste af opgaverne fra Akerbloms jubilæumsturnering. (Se THEMA DANICUM april 1980 side 26). Den viser 5 modelmætter og 2 stille træk. God forførelse 1 Sdx6? Th7! En skarp konkurrent til Frøbergs 1. præmietager.

1 e5 cxd4 2 exf6(=tr) 3 Tg4#.
1 - g5 2 Lxg4 gxf4/cxd4 3 Sf3/Sg6#
1 - Scd5 2 Th1 Kg3/Kg5 3 Se2/Se6#.

2212 er i klassisk stil med fortsat forsvar og hvid bondeforvandling. 1 Sb6 (2 Txd5#). 1 - S- 2 c8D#. 1 - Sxc7 2 exf8D#. 1 - Kd6 2 c8S#.

2212. Lars Larsen
6 HO Die Schwalbe 1978

2# 9+7

Løsninger til »bogstavopgaverne« side 80 ved WILLY ENGGREN

JAN+RUNDER+DE+50+DEN = 131182 = 589+129731+73+50+739. Entydig.

JAN+ROBERT+MOR+TEN+SEN = 131132 = 785+129016+421+605+305 eller 705+128916+421+695+395. Med ombytningerne af J, M og S bliver der ialt 12 løsninger.

JAN+MORTEN+SEN = 131132 = 864+129734+534 eller 804+129764+564. Med ombytningerne af J, T og S bliver der også her 12 løsninger.

JANMOR+TENSEN = ADAMAS* = 416382+596796 = 1013178 eller 518740+698398 = 1217138. Med ombytning af J og T ialt 4 løsninger.

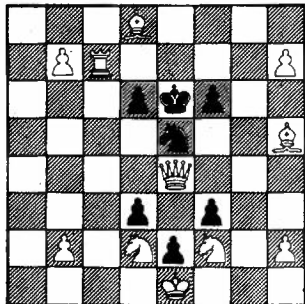
Hvis man absolut vil have éntydige løsninger må der opstilles yderligere betingelser, så en passende løsning kan vælges ud. Det er vist nok at pege på, at nr. 28 jo viser, at Jan har en høj STJERNE!

FEJL OG RETTELSE ved Willy Enggren

1635. *Frøberg* (juli 1981):
Forf. korrigerer ved at bytte sBh5 med en sSh6. Løsning:
1 Sf4 Sxg4 2 Sg3+ Ke1 3 Sg2#
1 - Sf5 2 Sd2+ Ke1 3 Sg2#.

1743. *Libiš* (oktober 1981):
Forf. sender denne korrektion:
1743V. 1 Le8 f5 2 Te7+ Kf6 3 h8L+
Kg5 4 Dh4+ Kxh4 5 Sxf3+ Sxf3#. 1 -
d5 2 Te7+ Kd6 3 b8L+ Kc5 4 Db4+
Kxb4 5 Sxd3+ Sxd3#.

1743V. Zdenek Libiš
Lysice (CS)

S5#

11+7

1810. *Idon Andersen* (jan. 1982):
Forgænger af G.Paros, 2. hædr. omt. Magyar Sakkvilag 1928, med Tf2-d4, Bd2-c2, +sBe7. Reproduceret i Skakårbogen 1951 s. 148 (Henrik Juel).

1920. *Tolstoj* (april 1982):
Ikke original. Også publiceret som nr. 3223 i MAT 7-8/81 (V.Sergejev).

1957. *Jan Mortensen* (april 1982):
Dual efter 1 Sa6 La7 2 Sbc7+ eller 2 Sac7+. Fundet på et problem-møde i Åbo (T.Mänttä).

Lars Larsen gør opmærksom på disse fejl i nr. 27, juli 1982: Side 49 (forsiden), 14. linie f.n.: motdrag ikke matdrag. Side 67, 18. linie: 1954 skal være 1952. Side 70, 6. linie f.n.: Løsningen til nr. 2042 er 1 d5xc5 e.p.#. Side 72: Korrektionen af 1649 er sSg6-e6.

KONTINGENTET

På generalforsamlingen den 3. maj 1982 blev kontingentet forhøjet til 100,00 kr. årlig fra 1983. Vi opfordrer alligevel stadig vore medlemmer til at støtte os med ekstra beløb, gerne det dobbelte, så THEMA DANICUM kan beholde det nuværende omfang. Kontingentet bedes indbetalt i januar 1983 på medfølgende girokort til postgiro 6 40 38 67.

-ooo-